

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Ethica Symbolica E Fabularum Umbris In Veritatis Lucem
Varia Ervditione Noviter evoluta**

Pexenfelder, Michael

Monachii, 1675

Ethicè.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-68709](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-68709)

SYMBOLUM VII.

Pandoræ dolosa Pyxis.

Hesiodus. Pausanias. Natalis Comes Mythologia lib. 4. c. 6.

Ethicè.

1. Spes in Pandoræ pyxide residua. 2. Uxor mala. 3. Prudentia, præsertim in uxore ducenda.

Post hominem à Prometheo è luto efformatum, Jupiter, ut meminimus, audaciam furti cœlestis plexurus, Vulcano imperavit, ut simili ex materia effigiem mulieris effingeret. Quod ubi factum, Dij pro suis quisque opibus eam ornare iussi sunt. Prima omnium Minerva animam sensu carenti staturæ impertivit; ceteri Dij alius aliud contulerunt: Venus formam, Pallas sapientiam, Apollo Musicam, Mercurius eloquentiam; eamque *Pandoram*, hoc est, *omnium donum* appellârunt. Hæc à Jove pyxidem accepit, omnium malorum plenam, quæ debebat in orbem terrarum effundere. Principiò ad Prometheus adducta, in uxorem ei offerebatur. Sed is pro sua prudentia insidias veritus, & pestem latere suspicatus, tam mulierem, quam donum recusavit. Igitur formosa nympa, ad *Epimetheum*, fratrem Promethei, se contulit, seque ac munera sua obtulit. Mox rapuit hominis incauti oculos venustas femina: rapuit blanda comitas, quâ vasculum auro & gemmis distinctum, in arrham & dotem ostentabat. Quid multis? placet puella, puellæque donum. Sed vix in manus accepit pyxidem, vix aperuit, cum malorum genus universum inde evolavit. Vidit, indoluit, illicò clausit, sed tamen serò. Erupit in terras, quidquid pestium intus erat abditum. Sola *Spes* hærebat in fundo; hanc, ne elaberetur, commodum retinuit; nec diu post sensit calamitates, quas cum eleganti uxore domum duxit. Ingemuit quidem crebrò imprudentiæ suæ; sed, quod in adagijs est, *malò acceptò serò stultus sapit.*

Ethica.

- I. (a) Hanc Pandoram aliqui non immeritò ad Evæ historiam referunt, quæ omnibus naturæ & gratiæ dotibus ornata, ubi vetitum pomum

(*) *Spes in Pandora pyxide residua.*

mum admordit, & donum exitiale marito porrexit, omnium malorum iliadem in orbem invexit. Hinc illæ mortalium lacrimæ: hinc tot animarum naufragia, & commune exitium, nisi pro sacra anchora, aut contractæ navis tabula, relicta fuisset *pœnitentia*, & *spes* placandi Numinis.

II. (b) Ingeniosè hanc ipsam Pandoram ad mulierum arrogantiam & fraudes transferas. Malè viro! si uxori accedant dotes, nobilitas, census, forma, facundia; simul enim cum his Superbia limen subit & perfidia. Satyricus dentem stringit: Juven. Sat. 6.

Malo Venusinam (c) quàm te Cornelia, Mater
Grachorum, si cum magnis virtutibus adfers
Grande supercilium, & numeras in dote triumphos.

Idem ibidem caveri jubet à femina, plus æquo sapiente.

Non habeat matrona, tibi quæ juncta recumbit
Dicendi genus, aut curtum sermone rotato
Torqueat enthymema, nec historias sciat omnes.

Aut quæ

Committit vates, & comparat inde Maronem,
Atque alia parte in trutina suspendit Homerum.

De divitijs addit:

Nil non permittit mulier sibi, turpe putat nil,
Cum virides gemmas collo circumdedit, & cum
Auribus extensis magnos commisit elenchos.
Intolerabilius nihil est, quàm femina dives.

De insidioso Pandora munere supra audivimus Horatium. Quis nescit; primæ feminae pomum in quas miseras nos præcipitavit. Nimirum omnium ferè calamitatum autores mulieres viris extiterunt. Sive ament, sive oderint, timendæ sunt. Cum maximè blandiuntur, maximè insidiantur. Per illecebras sibi aditum faciunt ad nocendum.

timeo Danaos & dona ferentes.

Ait quidam apud Maronem 2. Æneid. Sed nulla peræque dona timenda ac muliebria. Primæ feminae donò, quod dixi, adhuc morimur. Nemo fidat; ubique Pandora pyxides suas ad fallendum instruunt. Quoties fit, ut adolescentes, ætate florentes, morbis incognitis, absumantur, quia munusculis amatorijs incautè capiuntur. Sic Medea misit Creusæ, uxori à Jafone superinductæ, scriniolum, è quo subito prorumpens

D 3

(b) *Vxor mala*, (c) *Pauperem & ignobilem ex Appulia*.

rumpens flamma, Creusam cum tota regia combussit. Sic Dejanira Herculi vestem, Nessi Centauri cruore infectam dono dedit, quâ ille indutâ, versus in furias, seipsum in monte Oeta concremavit. Sic Rosimunda Longobardorum regina, Helmigio, delicio suo, vinum & pestem in aureo poculo propinavit. Sic Fenella Kennethum Scotorum regem per occultas insidias occidit, dum statuat ei munere misit, pomum aureum manu tenentem; quod ubi manibus contigit, statim inde jaculis erumpentibus confossus est. Cardan. de rerum variet. lib. 12. c. 56. Verè Juvenalis:

veniunt à dote Sagittæ

Exitiales, lethifera, fatales. Epimetheus si sapuisset, suam Jovis Pandoram remisisset, ipse de pane, fidæque sibi conjugè circumspexisset. In quo tamen delirio nimium quàm multos imitatores habet, qui formæ & opulentia pellaciâ abrepti, pro Pandora Furiam, & mille pestes in thalamum inducunt; quibus, extremis in angustijs unica spes restat scindendi aliquando odiosi vinculi Parcarum forfice.

III. (c) Fuit prudentissimus Prometheus, ut ipsum nomen indicat, ἀπὸ τῆς προνοίας, à providentia sumptum. Qui quòd rudes & agrestes homines informavit ad humanitatem, dicitur finxisse hominem è luto; Et ignem coelo surripuisse, dum docuit artem, varia opera, ignis beneficio efficiendi. Vidit is Pandoram, sed non fidit speciosa ac blanda mulieri. Et quamvis (quod Poëtæ canunt, capillos ejus ornarent Charites auro fulgente, bina lumina scintillarint instar siderum: vultum Citherea rosis pinxerit: collum ebore induxerit: Pitho seu Suada favos per ora sparserit; non fidit tamen Prometheus, nec se falli passus est, illud sibi, quod postea Poëta retulit, occinens:

Plus aloës, quàm mellis habet. Juven. Sat. 6.

IV. (d) Meminimus supra proverbij: *Malò acceptò stultus sapit.* Videtur hoc, inquit, Chiliastes, ex Promethei & Epimethei fabula manasse, quando Pandora omnibus, formæ, cultûs, ingenij, linguæque dotibus cumulata, frustra sollicitatò Prometheo, (qui Græcis eum significat, cui prius quàm rem aggrediatur, suppetit consilium, nam προνοία est consilio malis imminentibus occurrere) Epimetheum ad aperiendam pyxidem induxit, cui juxta nominis etymon, re peracta, tum demum consilium in mentem venit. Enimverò nimis quàm multos hic albæ mentis homo fraterculos habet, tum maximè, quando in ducendis uxoribus tantum cortex aspicitur, nec attenditur, quæ caries intus in hunc lateat.

Plautus

(c) Prudentia (d) Praesertim in uxore ducenda.

Plautus monet : *Feliciter sapit, qui alieno periculo sapit.* Et Tibullus :
Felix, quicumque dolore

Alterius, discēs posse carere tuo.

Huc alludunt & illæ serò sapientium voces : *Nunc scio quid sit amor. Nunc & ego illam scelestam, & me miserum esse sentio. Ah vix tandem sensi stolidus* &c. Plautus. Interrogatus Democritus cur pusillam uxorem duxisset, respondit: Ego ex omnibus malis minimum elegi. Aristippus mulierem parvam, sed pulchram conspicatus: Parvum, inquit, pulchrum, magnum autem malum. Et Pythagoras quæsitus, cur inimico filiam dedisset nuptui: quia nihil, ait, dare poteram deterius.

SYMBOLUM VIII.

Quatuor Ætates siue sæcula,

1. *Metam.*

Ethicè.

1. Quatuor Monarchiæ.
2. Quatuor ætates ex S. Scriptura.
3. Quatuor ætates ex Seneca.
4. Quatuor ætates ex Juvenale.
5. Astrææ imago & officium.

Fixerunt has Ætates Poëtæ, totidem gradibus bonorum & malorum, quot metallorum, inter se discretas. Primum & antiquissimum sæculum, propter præstantiam vocant *aureum*, Saturno tenente cæli, terræque imperium; quo tempore in summa rerum omnium affluentia, quiete & felicitate vivebant mortales, sine turbis, sine bellis, sine curis & molestiis, sine ullis animorum perturbationibus. Unde Ovidius loc. cit.

Aurea prima fata est ætas, quæ vindice nullo
Sponte sua sine lege fidem, rectumque tenebat.

Et lib. 1. Fast.

Nondum Justitiæ facinus mortale fugarat:
Ultima de Superis illa reliquit humum.
Proque metu populum sine vi, pudor ipse regebat:
Nullus erat Justis reddere jura labor.

Et Virgilius 1. Georg.

Ante Jovem nulli subigebant arva coloni,

Nec